

Akademisyenlerin Araştırma ve Yayın Etiğine İlişkin Düşünceleri

Müesser Özcan¹
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Yasemin Balcı²
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Öz

Bu araştırma ile akademik personelin araştırma ve yayın etiği başta olmak üzere Türkiye Bilimler Akademisi (TUBA) tarafından belirlenen etik dışı davranışlar ve etik kurullara ilişkin görüş ve uygulamalar hakkında bilgi edinmek amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini 1992 yılında kurulan bir devlet üniversitesinde sosyal, fen ve sağlık bilimlerinde görev yapan akademisyenler oluşturmuştur. Çalışmaya sosyal bilimlerden 136, fen bilimlerinden 91 ve sağlık bilimlerinden 48 olmak üzere toplam 275 akademisyen katılmıştır. Katılımcıların 119'u kadın, 156'sı erkek ve yaş ortalaması 37,9'dur. Katılımcıların %70,4'ü araştırma yaparken etik sorunlarla karşılaştığını, ayrıca yarıya yakını ise bilgilendirme ve eğitim eksikliği nedeniyle istemeden etik bir hata yapmış olabileceğini belirtmiştir. Akademisyenlerin etik dışı davranışların uygulanma durumu ile ilgili görüşlerine göre, katılımcıların yarısından fazlası sırasıyla dilimleme, ikram yazarlık, aşırma, tekrar yayım, yazarlık hakkı, iyi sonuçları yayımlama, çarpıtma, uygunsuz alıntı gibi konularda daha fazla etik ihlallerin yapıldığını düşünmektedir. Akademisyenlerin çoğunluğunun etik kurulların şikâyetleri inceleme görevi olduğundan haberdar olduğu, yarısının araştırma etiğine ilişkin yasa ve yönetmeliklerden ve etik kurulların işleyişinden haberdar olduğu görülmüştür. Akademisyenlerin yarısından fazlasının tüm eğitim yaşamları boyunca her hangi bir etik eğitimi almadığı, buna karşı %93,8'inin akademisyenlere etik eğitimi verilmesi gerektiği inancında olduğu belirlenmiştir. Akademisyenler tarafından etiğe uygun bulunmayan davranışların uygulanma durumu, etik kurullar ve etik eğitim ihtiyacı konuları ile cinsiyet, yaş, uzmanlık alanı, akademik unvan gibi bağımsız değişkenler arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkilere rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Araştırma • Etik • Yayın • Akademisyen • Etik İhlal

1 Yetkilendirilmiş yazar: Doç. Dr. Müesser Özcan, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Morfoloji Binası, Marmaris Yolu 48000 Muğla. Eposta: muglabiyomer@gmail.com

2 Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Morfoloji Binası, Marmaris Yolu 48000 Muğla. Eposta: yaseminbalci@mu.edu.tr

Bir bilim insanının mutlaka sahip olması gereken etik değerler bulunmaktadır, çünkü bilimsel bilgi birikiminin araştırma ve yayın yoluyla oluşturulmasında etik değerlerden yoksun olan bir bilim insanı, tüm bu eylemleri gerçekleştirirken mesleğine ve toplumuna büyük zararlar verebilir (E. Aydın, 2007; İ. Aydın, 2006; Erdem, 2012; Ertekin, Berker, Tolun & Ülkü, 2002). Bu nedenle pek çok uluslararası ve ulusal etik kodlar oluşturulmuştur (COPE, 2003; Dünya Tıp Birliği [DTB], 2013; Gürgeç, 2014; Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik [KHKY], 2014; Tübitak Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği, 2010). Ayrıca çok sayıda dergi editörünün yayın etiğine ilişkin kaygılarının benzer oldukları ve bu nedenle editörlüklerini üstlendikleri dergilerde yazarların uyması gereken etik ilkeler konusunda ortak çaba içinde oldukları görülmektedir (Graf ve ark., 2007; Wager, Fiack, Graf, Robinson & Rowlands, 2009). Özellikle insanlar üzerinde yapılan araştırmaları içeren yayınlarda etik kuralların gereği ve önemi çok daha dikkatle ele alınmaktadır (Sismondo & Doucet, 2010).

Tüm bu ulusal ve uluslararası düzenlemelere rağmen ne yazık ki bilinçli veya bilinçsizce etik dışı eylemlerle karşılaşmaktadır. Araştırmacıların dürüstlüğüne rağmen dikkatsizlik, tecrübesizlik, özensizlik gibi nedenler sonucu da etik ilkelerin ihlal edilmesi söz konusu olabilmektedir (Akşit & Arda, 2003; Gerçek, Güven, Özdamar, Yelken & Korkmaz, 2011). Araştırma ve yayın etiği dünyada olduğu gibi ülkemizde de uygulamalı etiğin önemli uğraşları arasında yer almaktadır. Türkiye’de özellikle insanlar üzerinde yürütülen araştırmalar 1993 yılında oluşturulan yasal düzenlemelerle denetlenir hale geldi. Bu düzenlemelerin en önemlisi etik komitelerin ve yerel etik kurullarının kurulmasıydı. Bu yeni düzenleme ile özellikle insanlar üzerinde sürdürülen çalışmalara yasal bir kontrol getirilmiş oldu. Etik kurullar araştırma etiği bağlamında etik duyarlılığı artırmaları, temel etik ilkeleri öğretmeleri ve merkezi eğitici bir rol oynamaları yönlerinden önemli roller üstlenmişlerdir (Büken, 2006; Ersoy, 2015). Günümüzde birçok dergi araştırmaları yayımlamadan önce etik kurul onayı istemektedir. Ancak ülkemizde araştırmaların etik açıdan değerlendirilmesi sürecine ilişkin farklı uygulamalar hayata geçirilmekte ve çeşitli isimlerde oluşturulmuş kurullar görev yapmaktadır. Bazı etik kurullar araştırmanın etiğe uygunluğu ile ilgili değerlendirme yapma ödevine ek olarak özellikle yayın sürecine ilişkin etik ihlal şikâyetlerini de değerlendirmek durumunda kalmaktadır (Demir & Büken, 2010). Ülkemizdeki yayın sayısındaki artışla doğru orantılı olarak bu tür şikâyetlerin sayısının arttığı görülmektedir. Araştırma ve yayın etiği ilkeleri ihlalinin çoğu kez bu konudaki bilgisizlikten kaynaklandığı gözlenmektedir (Demircioğlu, 2014; Gerçek ve ark., 2011; Karluk, 2011; Kıraç, 2011; Maya, 2013). Türkiye Bilimler Akademisi 2002 yılında yayımladığı raporda araştırma ve yayın sürecine dair etik dışı davranışları açıklamıştır (Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Etiği Komitesi, 2002). TÜBA tarafından; *bilimsel yanılma, özensiz ve disiplinsiz araştırma, bilimsel sahtekârlık ve yalancılık, yayın intihalleri, çıkar çatışmaları, ikram yazarlığı, yazarlık hakkı ve sırasının gözetilmemesi* gibi durumlar etik dışı uygulama olarak tanımlanmaktadır.

Hatta disiplinsiz, dikkatsiz veya özensiz araştırmalar da etik dışı kabul edilmektedir. Bu tarz disiplinsiz, dikkatsiz veya özensiz yürütülen ve yayınlanan araştırmalarda, araştırmacının iyi niyetine rağmen yapılan hatalar söz konusu olmaktadır. Bu hatalar fark edildiğinde genellikle telafisi de mümkündür. Buna rağmen bu hataların yol açtığı durumlar da etik dışı bulunmaktadır. Çünkü bilim insanının disiplinsiz, dikkatsiz veya özensiz eylemde bulunma hakkı bulunmamaktadır (Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Etiği Komitesi, 2002).

Bilimsel araştırmalarda etik dışı davranışların gösterilme nedenleri şu şekilde saymak mümkündür: Bilim insanı yetiştirirken gerekli araştırma eğitimi, disiplini ve etik bilincinin yeterince kazandırılmaması; kişilerin çabuk yükselme, kabul görme ve üne kavuşma hırsları; kişilik yapısı veya kişilik bozuklukları; fazla yayın yaparak daha fazla saygınlık kazanılacağı inancı ile maddi destek sağlama isteği. Yaşamın her alanında uyulması gereken etik kuralları üniversite ikliminde araştırmacıların da içselleştirerek uygulaması gerektiği bir gerçektir.

Bu araştırmanın amacı, akademik personelin araştırma ve yayın etiği başta olmak üzere Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) belirlediği etik dışı davranışlar, etik kurullara ve bunların uygulamalarına ilişkin bilgilerini değerlendirmektir. Ayrıca çalışma sonrası, belirlenen ihtiyaçların giderilmesini planlamak, sürece ilişkin çözüm politikaları oluşturmak üzere öneriler geliştirmek ve üniversite ikliminde yaşamın her alanında uyulması gereken etik kuralları araştırmacıların da içselleştirerek uygulamasına katkı sağlamak da amaçlar arasında yer almaktadır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırma etiği hakkındaki görüşlerin araştırıldığı bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 1992 yılında kurulan bir devlet üniversitesinde araştırmanın yapıldığı tarihte görev yapmakta olan sosyal bilimlerden 798, fen bilimlerinden 279 ve sağlık bilimlerinden 170 olmak üzere toplam 1247 akademisyen oluşturmuştur. Çalışmaya sosyal bilimlerden 136, fen bilimlerinden 91 ve sağlık bilimlerinden 48 olmak üzere toplam 275 akademisyen gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmaya katılanların 119'u (%43,3) kadın, 156'sı (%56,7) erkektir. Katılımcıların yaş ortalaması 37,9'dur. Sosyal bilimlerden 136 (%49,5), fen bilimlerinden 91 (%33,1) ve sağlık bilimlerinden 48 (%17,5) akademisyenin akademik unvanları 56 (%20,4) araştırma görevlisi, 99 (%36) uzman ve öğretim görevlisi, 75 (%27,3) yardımcı doçent, 27 (%9,8) doçent ve 18 (%5) profesör şeklinde bir dağılım göstermektedir.

Veri Toplama Araçları ve İşlem

Anket formu. Araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak geliştirilen sorgulama formu dört bölümden oluşmaktadır. I. bölümde 4 adet sosyodemografik soru; II. bölümde Türkiye Bilimler Akademisine (TÜBA) göre etiğe uygun olmayan davranışların akademisyenler tarafından gerçekleştirilme durumunu sorgulayan toplam 18 soru; III. bölümde etik kurullar ve işlevlerine ilişkin konular hakkındaki düşüncelerini içeren 10 soru ile son bölümde etik eğitime ilişkin 4 soru yer almıştır. Sorgulama formu toplam 36 sorudan oluşmaktadır.

Veri analizi. Anket toplam 275 kişi tarafından doldurulmuştur. Her bir anket sorusunda 2 (%0,7) ile 10 (%3,6) kişi arasında yanıtız soru olduğu belirlendiğinden, değerlendirmeler yanıtlayan kişi sayısı üzerinden yapılmıştır. Her bir anket sorusuna verilen yanıtların frekans ve yüzde gibi betimsel istatistikleri sunulmuştur. Ayrıca anket sorularına verilen yanıtlar ile katılımcıların sosyodemografik özellikleri (yaş, cinsiyet, çalışma alanı ve unvan) arasında manidar bağımlılık ilişkilerinin olup olmadığı iki kare testi kullanılarak incelenmiştir.

Etik duyarlılık. Çalışma üniversite rektörlük makamı izni ve etik kurul onayı ile yürütülmüştür. Katılımda gönüllülüğün esas olduğu çalışmada sorgulama formunu doldurmak ve iade etmek çalışmaya katılmaya onay vermek olarak değerlendirilmiştir. Çalışma formunun ön yüzünde çalışmanın amacı kısaca açıklanarak çalışma yürütücülerinin kimlikleri hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma sonuçları kimlik belirtecek herhangi bir isim ya da işaret içermemiş ve katılımcılarla ilgili tutulan tüm kayıtların gizliliği sağlanmıştır.

Bulgular

Etiğe Uygun Bulunmayan Davranışla Karşılaşma

Çalışmaya katılan akademisyenlerin %70,4'ü araştırma yaparken etik sorunlarla karşılaştığını bildirmiştir. Ayrıca yarıya yakını (%48,7) bilgilenme ve eğitim eksikliği nedeniyle, daha önce istemeden etik bir hata yapmış olabileceği görüşünde olduğunu bildirmiştir.

Etiğe Uygun Bulunmayan Davranış Türleri

Akademisyenlerin, etiğe uygun bulunmayan davranışların uygulanma durumu ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde; katılımcıların yarısından fazlası sırasıyla *dilimleme* (%66,9), *ikram yazarlık* (%65,9), *aşırma* (%60,8), *tekrar yayım* (%58,3), *yazarlık hakkı* (%56,4), *sadece iyi sonuçları yayımlama* (%53,9), *çarpıtma* (%50,4), *kendisinden uygunsuz alıntı* (%50,4) şeklinde etik ihlallerin yapıldığı görüşündedir. Diğer etik dışı uygulamalar için de çeşitli oranlarda görüşler bildirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1

Akademisyenlerin Etiğe Uygun Bulunmayan Davranışlarla Karşılaşma Durumu*

Türkiye Bilimler Akademisi'ne (TÜBA) göre etiğe uygun bulunmayan davranışlar	Evet		Hayır	
	N	%	N	%
Dilimleme: Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak çok sayıda yayın yapma veya yayımlamak için girişimde bulunma	182	66,9	90	33,1
Projeye katkısı olmayan insanları araştırma projesine ekleme	178	65,9	92	34,1
Aşırma: Başkalarının fikirlerini, yöntemlerini, verilerini, yazılarını ve şekillerini sahiplerine usulüne uygun atfı yapmadan veya gerektiğinde sahiplerinden izin almadan kendisine aitmiş gibi kullanma	166	60,8	107	39,2
Tekrar Yayım: Aynı araştırma sonuçlarını birden fazla yayımlama veya yayımlamak için girişimde bulunma	158	58,3	113	41,7
Birden fazla araştırmacıyla yapılan araştırmaların sonuçlarının sunum veya yayımında, katkısı bulunanların onayı olmadan isimlerini çıkartma veya yazarlık sıfatını hak etmeyen yazar veya yazarlar ekleme veya yazar sıralamasını uygun olmayan bir biçimde düzenleme	154	56,4	119	43,6
Sadece iyi sonuçları yayımlama	145	53,9	124	46,1
Çarpıtma: Değişik sonuç verebilecek şekilde araştırma araç gereçlerinde, işlemlerinde veya kayıtlarında değişiklik yapma veya sonuçları değiştirme	137	50,4	135	49,6
Kendi çalışmasından usulüne uygun kaynak göstermeden alıntı yapma	137	50,4	135	49,6
Hakem, danışman, editör, panelist, moderatör, izleyici, raportör ve benzeri görevleri kötüye kullanma	133	49,1	138	50,9
Kurumca sağlanan kaynakları usulüne ve amacına aykırı bir biçimde kullanma	117	43,2	154	56,8
Uydurma: Hayali veriler sunma, rapor etme veya yayımlama	117	43,0	155	57,0
Atıfta bulunmadığı kaynakları kaynakçaya koyma	117	43,8	150	56,2
Gizliliğe ilişkin verilen sözleri tutmama	109	40,5	160	59,5
Araştırma yöntemi hakkında yanlış bilgi verme	98	36,7	169	63,3
Asılsız veya dayanaksız olarak etik ihlal iddiasında bulunma	95	35,3	174	64,7
Bilinçli olarak uygun olmayan istatistik programını kullanma	89	33,5	177	66,5
Desteklenerek yürütülen araştırmaların sonuçlarını içeren sunum veya yayınlarda destek veren kurum veya kuruluşun desteğini belirtmeme	84	30,9	188	69,1
Katılımcılara gizlice deney uygulama	74	27,9	191	72,1
Etik kurullar ve işlevlerine ilişkin konular				
Etik kurulların şikâyetleri inceleme görevi olduğunu bilme	225	84,3	42	15,7
Araştırma etiğine ilişkin yasa ve yönetmeliklerden haberdar olma	140	52,0	129	48,0
Etik kurulların işleyişinden haberdar olma	138	50,9	133	49,1
Araştırma için yaptığı başvuruda danışmanlık alabilmenin yararına inanma	136	50,9	131	49,1
Uluslararası deklarasyonlardan ve bunların içeriğinden haberdar olma	98	36,2	173	63,8
Üniversitemizdeki etik kurul sayısını bilme	94	34,7	177	65,3
Araştırma için başvuruda bulunduğu gerekli belgeleri düzenlerken yardıma ihtiyaç duyma	66	24,4	205	75,6
Etik kurullardan herhangi birine en az bir kez başvuruda bulunma	65	23,9	207	76,1
Araştırma veya yayın yapmak için etik kurul onayına gerek duymama	56	20,9	212	79,1
Etik kurulların, araştırmacıların önünü tıkadığını düşünme	53	19,8	215	80,2
Etik eğitimi yeterliliği				
Akademisyenlere etik eğitimi verilmeli	255	93,8	17	6,2
Konuyla ilgili bilgilendirme ve eğitim eksikliği nedeniyle, daha önce istemeden etik bir hata yapmış olabileceği görüşü	131	48,7	138	51,3
Tüm eğitim yaşamı boyunca her hangi bir etik eğitimi alma durumu	109	40,1	163	59,9
Araştırma yaparken etik sorunlarla karşılaşma durumu	190	70,4	80	29,6

*Anket 275 kişi tarafından doldurulmuştur. Her bir anket sorusunun 2 ile 10 kişi tarafından yanıtızsız bırakıldığı saptanmıştır. Soruların yanıtızsız bırakılma oranı %0,7 ile %3,6 arasında olup bu oranların yapılacak değerlendirilmeyi etkilemeyeceği düşünülerek frekans ve yüzde istatistikleri yanıt veren kişi sayılarına göre kaydedilmiştir.

Etik Kurullar ve İşlevleri

Akademisyenlerin etik kurullar ve işlevlerine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde; katılımcıların yarısının araştırma etiğine ilişkin yasa ve yönetmeliklerden (%52) ve etik kurulların işleyişinden (%50,9) haberdar olduğu, ayrıca çoğunluğunun (%84,3) etik kurulların şikâyetleri inceleme görevinin bulunduğunu bildikleri tespit edilmiştir. Ancak akademisyenlerin %76,1'i etik kurullardan herhangi birine hiç başvuruda bulunmamıştır. Hatta akademisyenlerin beşte birinin (%20,9) araştırma veya yayın yapmak için etik kurul onayına gerek olmadığı inancında olduğu görülmüştür (Tablo 1).

Etik Eğitimi

Akademisyenlerin %59,9'unun tüm eğitim yaşamı boyunca herhangi bir etik eğitimi almadığı görülmüştür. Buna karşı %93,8'i akademisyenlere etik eğitimi verilmesi gerektiği inancındadır. Katılımcıların %70,4'ü araştırma yaparken çeşitli etik sorunlarla karşılaştıklarını bildirmiştir (Tablo 1).

Kişisel Özelliklerin Etkisi

Akademisyenler tarafından etiğe uygun bulunmayan davranışların uygulanma durumu ile cinsiyet, yaş, uzmanlık alanı, akademik unvan gibi bağımsız değişkenler arasında anlamlı ilişkiye rastlanmıştır. Örneğin; erkek akademisyenler kadın akademisyenlere göre daha fazla oranda (%50) kurumca sağlanan kaynakların usulüne ve amacına aykırı bir biçimde kullanıldığı görüşünü bildirmiştir ($p = .009$). Ayrıca erkek akademisyenler kadınlardan daha fazla oranda araştırma etiğine ilişkin yasa ve yönetmeliklerden (%57,6) ve uluslararası deklarasyonlardan ve bunların içeriğinden (%43,1) haberdar olduklarını belirtmiştir ($p = .007$) (Tablo 2). Bununla birlikte erkek akademisyenlerin çoğunluğu araştırma veya yayın yapmak için etik kurul onayına gerek olmadığı inancındadır ($p = .003$). Yaş faktörünün bazı konularda istatistiksel açıdan anlamlı fark yarattığı görülmüştür. Örneğin; elli yaş ve üstündeki akademisyenler, araştırma yöntemi hakkında yanlış bilgi verme ($p = .053$), asılsız veya dayanaksız olarak etik ihlal iddiasında bulunma ($p = .008$), desteklenerek yürütülen araştırmaların sonuçlarını içeren sunum veya yayınlarda destek veren kurum veya kuruluşun desteğini belirtmeme ($p = .027$) gibi etiğe uygun bulunmayan bazı davranışların ya-

Tablo 2
Cinsiyete Göre Anlamlı Olarak Farklılık Elde Edilen Değişkenler

Türkiye Bilimler Akademisi'ne (TÜBA) göre etiğe uygun bulunmayan davranışlar	Evet (%)		p
	Kadın	Erkek	
Kurumca sağlanan kaynakları usulüne ve amacına aykırı bir biçimde kullanma	34,2	50,0	.009
Etik kurullar ve işlevlerine ilişkin konular			
Araştırma etiğine ilişkin yasa ve yönetmeliklerden haberdar olma	44,9	57,6	.039
Uluslararası deklarasyonlardan ve bunların içeriğinden haberdar olma	27,1	43,1	.007
Araştırma veya yayın yapmak için etik kurul onayına gerek yok	12,7	27,3	.003

plmasında ve ayrıca etik kurulların görevlerine ilişkin görüşlerinde ($p = .025$) genç akademisyenlerden farklılık göstermektedirler (Tablo 3).

Tablo 3

Yaş Gruplarına Göre Anlamli Olarak Farklılık Elde Edilen Değişkenler

Türkiye Bilimler Akademisi'ne (TÜBA) göre etiğe uygun bulunmayan davranışlar	Evet (%)				p
	20-29 Yaş	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50 Yaş ve↑	
Araştırma yöntemi hakkında yanlış bilgi verme	32,7	33,6	35,6	62,5	.053
Asılsız veya dayanaksız olarak etik ihlal iddiasında bulunma	22,4	32,7	38,2	62,5	.008
Desteklenerek yürütülen araştırmaların sonuçlarını içeren sunum veya yayınlarda destek veren kurum veya kuruluşun desteğini belirtmeme	20,4	28,4	33,3	54,2	.027
Etik kurullar ve işlevlerine ilişkin konular					
Etik kurulların şikâyetleri inceleme görevi vardır	91,8	82,2	78,2	100,0	.025

Akademisyenlerin görüşleri bilim alanlarına göre değerlendirildiğinde de çeşitli konularda istatistiksel açıdan farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; etiğe uygun bulunmayan davranışların uygulanması konusunda fen, sosyal ve sağlık bilimleri alanlarındaki akademisyenler farklı düşünmektedir. Fen bilimlerindeki akademisyenler; özellikle gizlilik, görevi kötüye kullanma, adil olmayan yazarlık gibi konuların kendi alanlarında sıklıkla yapıldığı görüşünü daha fazla oranda düşünmektedir. Sağlık bilimlerindeki akademisyenler ise yazarlık hakkı ve ikram yazarlık konularında ihlallerin daha çok olduğunu bildirilmektedir. Bununla birlikte etik kurullar ve işlevleri ile etik eğitim konularında, sağlık bilimleri alanındaki akademisyenlerin bilgi sahibi olma oranlarının diğer iki alanındaki akademisyenlerden anlamlı fark yarattığı görülmüştür (Tablo 4).

Tablo 4

Bilim Alanlarına Göre Anlamli Olarak Farklılık Elde Edilen Değişkenler

Türkiye Bilimler Akademisi'ne (TÜBA) göre etiğe uygun bulunmayan davranışlar	Evet (%)			p
	Sosyal	Fen	Sağlık	
Projeye katkısı olmayan insanları araştırma projesine ekleme	58,5	77,3	66,0	.015
Birden fazla araştırmacıyla yapılan araştırmaların sonuçlarının sunum veya yayımında, katkısı bulunanların onayı olmadan isimlerini çıkartma veya yazarlık sıfatını hak etmeyen yazar veya yazarlar ekleme veya yazar sıralamasını uygun olmayan bir biçimde düzenleme	47,1	64,0	68,0	.007
Sadece iyi sonuçları yayımlama	44,0	70,5	51,1	.001
Hakem, danışman, editör, panelist, moderatör, izleyici, raporör ve benzeri görevleri kötüye kullanma	41,5	62,9	44,7	.006
Gizliliğe ilişkin verilen sözleri tutmama	31,9	51,7	44,7	.011
Araştırma için yaptığı başvuruda danışmanlık alabilmenin yararına inanma	45,9	46,6	73,9	.003
Etik kurulların işleyişinden haberdar olma	42,5	51,1	74,5	.001
Uluslararası deklarasyonlardan ve bunların içeriğinden haber olma	35,6	29,2	51,1	.041
Üniversitemizdeki etik kurul sayısını bilme	26,9	35,6	55,3	.002
Araştırma için başvuruda bulunup gerekli belgeleri düzenlerken yardıma ihtiyaç duyma	20,0	18,9	47,8	.000
Etik kurullardan herhangi birine en az bir kez başvuruda bulunma	15,6	15,6	63,8	.000
Tüm eğitim yaşamı boyunca herhangi bir etik eğitimi alma durumu	40,7	25,6	66,0	.000

Tablo 5

Akademik Kariyer Gruplarına Göre Anlamlı Olarak Farklılık Elde Edilen Değişkenler

Türkiye Bilimler Akademisi'ne (TÜBA) göre etiğe uygun bulunmayan davranışlar	Evet (%)				p
	Arş. Gör	Uzm. + Öğr. Gör.	Yrd. Doç.	Doç. + Prof.	
Sadece iyi sonuçları yayımlama	40,0	61,2	45,8	68,2	.008
Çarpıtma: Değişik sonuç verebilecek şekilde araştırma araç gereçleri, işlemleri veya kayıtlarında değişiklik yapma veya sonuçları değiştirme	35,7	54,1	47,3	65,9	.020
Atıfta bulunmadığı kaynakları kaynakçaya koyma	32,7	53,1	35,2	51,2	.026
Uydurma: Hayali veriler sunma, rapor etme veya yayımlama	26,8	50,0	39,2	54,5	.013
Bilinçli olarak uygun olmayan istatistik programını kullanma	23,6	41,8	23,6	43,9	.014
Asılsız veya dayanaksız olarak etik ihlal iddiasında bulunma	23,2	36,7	29,6	56,8	.003
Desteklenerek yürütülen araştırmaların sonuçlarını içeren sunum veya yayınlarda destek veren kurum veya kuruluşun desteğini belirtmeme	19,6	32,7	26,0	48,9	.011
Katılımcılara gizlice deney uygulama	18,2	38,8	11,3	43,9	.000
Etik kurullar ve işlevlerine ilişkin konular					
Araştırma etiğine ilişkin yasa ve yönetmeliklerden haberdar olma	41,8	44,4	57,5	73,8	.004
Etik kurulların işleyişinden haberdar olma	37,5	38,4	62,5	77,3	.000
Üniversitemizdeki etik kurul sayısını bilme	30,4	19,2	44,4	59,1	.000
Uluslararası deklarasyonlardan ve bunların içeriğinden haberdar olma.	29,1	22,2	46,6	59,1	.000
Araştırma için başvuruda bulunup gerekli belgeleri düzenlerken yardıma ihtiyaç duyma	20,0	18,2	37,1	22,7	.029
Etik kurullardan herhangi birine en az bir kez başvuruda bulunma	14,3	14,1	37,0	36,4	.000
Etik eğitim yeterliliği					
Konuyla ilgili bilgilendirme ve eğitim eksikliği nedeniyle, daha önce istemeden etik bir hata yapmış olabilme	64,3	52,6	39,7	34,9	.009

Tablo 5'te kaydedilen etiğe uygun bulunmayan davranışlar ile etik kurullar ve işlevlerine ilişkin konularda, doçent ve profesörler diğer unvanlardaki akademik personele göre daha yüksek oranda "evet" yanıtı verirken en az "evet" yanıtı verenler ise araştırma görevlileridir. Bununla birlikte araştırma görevlileri, "konuyla ilgili bilgilendirme ve eğitim eksikliği nedeniyle, daha önce istemeden etik bir hata yapmış olabilme" hususuna en yüksek oranda "evet" yanıtı vermişlerdir.

Tartışma

Çalışmaya katılan akademisyenlerin önemli bir bölümü araştırma yaparken etik sorunlarla karşı karşıya kaldıklarını dile getirirken, akademik yaşamın içinde çeşitli türde etik ihlallerin var olduğuna da inanmaktadır. Bu inançta olanların yarısından fazlası da sırasıyla;

dilimleme, ikram yazarlık, aşırma, tekrar yayım, sadece iyi sonuçları yayımlama (çarpıtma) gibi etik ihlallerin yapıldığını düşünmektedir. Bu sonuç daha önce ülkemizde ve farklı ülkelerde yürütülen çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Alkan, 2014; Dağ, 2007; Foo & Wilson 2012; Köklü, 2003; Maya 2013; Özden & Ergin, 2013; Ranstam & ark., 2000; Tortumluoğlu & Özyazıcıoğlu, 2006; Töreci, 2005). Ayrıca son yıllarda Üniversiteler Arası Kurul'a (ÜAK) ve yargı sürecine yansımış etik ihlal şikâyetlerinin sayısındaki artış bu sonucu açıklayan bir diğer sayısal göstergedir (Aydın, 2006; Demircioğlu, 2014; İnci, 2009; Karluk, 2011; Ruacan, 2009; Töreci, 2010). Son on yılda ÜAK tarafından doçentlik başvuru sürecinde etik ihlal nedeniyle olumsuz yönde değerlendirilen dosyaların sayısal artışından sıkça söz edilmektedir (Demircioğlu, 2014; İnci, 2009; Karluk, 2011; Ruacan, 2009; Töreci, 2010; Ünal, Toprak & Başpınar, 2012). İnci (2009) tarafından kaleme alınan makalede bu konuya vurgu yapılmış ve ayrıca araştırmanın başından sonuna kadar var olan etik dışı davranışların ancak araştırma yayına dönüştüğünde fark edilebildiği de açıklanmıştır. Yayın sonucu ortaya çıkan etik dışı davranışların daha çok; aşırma, sahtecilik, saptırma, yayın tekrarı, dilimleme olduğu belirtilmektedir (Demircioğlu, 2014; İnci, 2009; Karluk, 2011; Ruacan, 2009; Töreci, 2005). Bilindiği gibi yakın zamanda Türk fizikçiler arasında yayın etiği konusunda ortaya çıkan kötü şöhret, Türk bilim insanlarının uluslararası camiada damgalanmasına yol açacak düzeyde gündemde kalmıştır (İnci, 2009). Ülkemizde yaşanan somut örnekler bakıldığında, Yükseköğretim Kurulu başkanı, üniversite rektörleri ve bakan gibi üst düzey bilim insanları ve yöneticiler ile ilgili olarak da araştırma ve yayın etiğine aykırı hareket edildiğine yönelik iddialar gündeme gelmiştir. Bu tür iddialar sadece ülkemizle ilgili bir konu olmanın ötesinde dünyadaki pek çok ülkede de çeşitli kişilerle ilgili olarak gündeme gelebilmektedir. Örneğin; Almanya Federal Savunma Bakanı Karl-Theodor zu Guttenberg'in doktora tezi nedeniyle intihalle suçlanmasının ardından akademik unvanının geri alınmasını talep etmesi de ilginç örneklerden biri olarak kayda geçmiştir (Almanya Savunma Bakanı istifa etti, 2011). Bununla birlikte Türkiye'de etik ihlal nedeniyle suçlanan bazı öğretim üyelerine ceza yerine ödüllendirmeye gidildiğine ilişkin eleştirilerin gündemi meşgul ettiği de görülmektedir.

Uluslararası alanda, özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'nde araştırma etiğine ilişkin getirilen düzenlemeler, yasal yaptırımlar ve yayın etiğine ilişkin cezalar bilim insanlarını bariz etik ihlallerden uzaklaştırır niteliktedir. Ancak elektronik dergiler, hızlı değerlendirme garantili ve ücretli yayın yapan dergiler ve yayın sayısını artırma çabasındaki akademisyenlerden gelen yoğun talep ayrı bir sektörün ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu akım prestijli yayınevlerinin de içinde bulunduğu bazı dergilerin yayın ücreti talep etmelerini gündeme getirmiştir. Bu yeni sektör nedeniyle son yıllarda uluslararası alanda yayın etiğine ilişkin eleştiriler daha sık karşımıza çıkarmaya başlamış; bu ihlalleri gerçekleştiren dergi grupları ve editörler, yüksek ücretler karşılığında yayın yapan dergiler ve makul sayılamayacak nitelikte yayın sahibi olan akademisyenler dikkat çekmiştir (Akşit & Arda, 2003; Gökçe Kutsal, 2003; Töreci, 2005, 2010; Yılmaz, 2012).

Çalışma sonuçlarımız, yaş ve unvan gibi kişisel ve profesyonel özelliklerin istatistiksel açıdan fark yaratan değişkenler olduğunu göstermiştir. Örneğin; elli yaş ve üstündeki akademisyenlerin etiğe uygun bulunmayan davranışları konusunda genç akademisyenlerle görüş farklılıklarının olması, yaşadıkları veya tanıklık ettikleri olaylara ilişkin tecrübeleri ile ilişkilendirilebilir. Aynı şekilde, etiğe uygun bulunmayan davranışlar ile etik kurullar ve işlevlerine ilişkin konularda, doçent ve profesörlerin diğer unvanlardaki akademik personele göre daha yüksek oranda “evet” yanıtı vermesi, en az “evet” yanıtı verenlerin araştırma görevlileri olması ve araştırma görevlilerinin “konuyla ilgili bilgilenme ve eğitim eksikliği nedeniyle, daha önce istemeden etik bir hata yapmış olabilme” hususuna en yüksek oranda “evet” demiş olmasının, akademik yaşamda geçirilen süre ve deneyim azlığı/çokluğu ile ilişkili olduğu düşünülmüştür (Tablo 5).

Ayrıca çalışma sonuçlarımıza göre fen bilimlerindeki akademisyenler gizlilik, görevi kötüye kullanma, adil olmayan yazarlık gibi konularda, sağlık bilimlerindeki akademisyenler ise yazarlık hakkı ve ikram yazarlık konularında ihlallerin daha çok olduğu inancında olmasına rağmen, sosyal bilimlerden fark yaratacak bir ihlal bildirilmemesi dikkat çekicidir. Tıp alanında ikram yazarlığın ülkemizde neredeyse bir gelenek şeklini aldığı bilirse de son yıllarda bu konuda yaşanan sıkıntılar tartışmaya açıktır (Akşit ve Arda, 2003; Büken, 2006; Töreci, 2010). Sosyal bilimler alanında ihlallerin daha az olduğuna ilişkin sonuç ise kafa karıştırıcıdır. Oysa sosyal bilimlerde yürütülen bir çalışmada, bu alandaki akademisyenlerin etik kurullar ve işlevleri hakkında en az bilgiye sahip olan akademisyen grubunu oluşturdukları dikkat çekmiştir (Köklü, 2003). Çalışma bu alandaki etik ihlaller konusunda ilginç ipuçları vermektedir.

Çalışmanın en dikkat çekici konularından birisi de, çalışmaya katılan akademisyenlerin yarısının araştırma etiğine ilişkin yasa ve yönetmeliklerden ve etik kurulların işleyişinden haberdar olmamasıdır. Bu kaygı verici sonuca rağmen akademisyenlerin oldukça önemli bir çoğunluğunun etik kurulların şikâyetleri inceleme görevi bulunduğunu biliyor olmaları da ilginçtir. Ayrıca akademisyenlerin dörtte üçü etik kurullardan herhangi birine hiç başvuruda bulunmamıştır. Hatta akademisyenlerin beşte biri araştırma veya yayın yapmak için etik kurul onayına gerek olmadığı inancındadır. Bu durum son yıllarda doçentlik başvuru sürecinde açığa çıkan ve sayıları giderek artan yayın etiği ihlallerinin nedenleri için bir ipucu niteliğindedir (Demircioğlu, 2014; İnce, 2009; Ünal ve ark., 2012). Akademisyenlerin bilim alanları, etik kurullara ilişkin bulgularda fark yaratan bir değişkendir. Örneğin; etik kurullar ve işlevleri ile etik eğitim konusunda, sağlık bilimleri alanındaki akademisyenlerin bilgi sahibi olma oranlarının diğer iki alandaki akademisyenlerden anlamlı oranda farklılaştığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle TÜBİTAK gibi kuruluşların proje destek başvurularına etik kurul onayını zorunlu kılmaları, sadece sağlık bilimlerinin değil fen ve sosyal bilimlerin de araştırma etiğine ilgisini artırmıştır.

Çalışmamızda akademisyenlerin yarısından fazlasının tüm eğitim yaşamı boyunca her hangi bir etik eğitimi almadığı görülmüştür. Buna karşın, akademisyenlerin tamamına yakınının etik eğitimi verilmesi gerektiği inancındadır. Bu sonuç diğer çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Örneğin; tıp alanındaki akademisyenlerle yürütülen çalışma sonuçlarında etik eğitimin önemli olduğu ve öğretim elemanlarının almış oldukları tıp etiği eğitiminin, etiğe ilişkin görüşlerini anlamlı biçimde olumlu yönde etkilediği bildirilmektedir (Çobanoğlu, Tunçay & Aydoğdu, 2009). Ayrıca eğitim alanında akademisyenlerle yürütülen diğer bir çalışmada ise akademisyen olabilmek ve akademik kültürü yerleştirebilmek için mutlaka tüm akademisyen adaylarının etik eğitimden geçmeleri gerektiği sonucu paylaşılmaktadır (Köklü, 2003). Çalışmamızda, araştırma görevlilerinin, “konuyla ilgili bilgilenme ve eğitim eksikliği nedeniyle, daha önce istemeden etik bir hata yapmış olabilmek” hususuna en yüksek oranda “evet” demiş olmaları, bu konuda genç akademisyen ve akademisyen adaylarına eğitim verme gerekliliğini bir kez daha ortaya çıkarmıştır (Tablo 5).

Oysa ülkemizde lisansüstü eğitim ve tıpta uzmanlık eğitimlerinin içinde araştırma etiğine ilişkin ders okutulan üniversite sayısı bir elin parmaklarını geçmemektedir.

Sonuç olarak; ülkemizde yayın ve araştırma sayısında ciddi artış olduğu gözlenmektedir. Bu artışı ulusal ve uluslararası projelerin çoğalması, atama yükseltme kriterlerini karşılayabilme kaygısı hızlandırmaktadır. Sayısal göstergede yüz güldüren bu sonuç, bilim insanını hızla daha az özen ve daha az bilgiyle bilimsel bilgi üretmeye itebilmektedir. İstenmeyen sonuçlar kurumlara ve ülkeye kara bir leke olarak yerleşmektedir. TÜBA'nın akademisyenlere “Bilim Etiği” çağrısında bulunması veya Yükseköğretim Kurulu'nun hazırladığı çeşitli yönergeler iyi niyetli çabalar olarak değerlendirilebilir.

Ancak her ne olursa olsun akademik hayatın içinde mutlaka uyulması gereken ilkeler olduğu gerçeği akılda tutularak bu ilkeleri ihlal eden veya yok sayanlara cezai yaptırımların uygulanması, etik kültür oluşturmada önemli bir adım olacaktır. Aksi durumda yapanın yanına kâr kalıyor algısının oluşmasının veya konunun başka ortamlara taşınmasının önüne geçmek mümkün olmamaktadır. Bu da tartışmanın bilimselliğini ve kurumların güvenilirliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu bağlamda Yükseköğretim Kurulu da üzerinde uzun süre çalışılmış bir metin oluşturmuş ve “Yükseköğretim Etik Davranış İlkeleri” başlığını taşıyan bu metni Ekim 2014'te tüm üniversitelere iletmıştır (Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, 2014). Adı geçen metnin üçüncü bölümünde araştırma ve yayın etik ilke ve değerlerine açıklık getirilmiştir.

Aslında unutulmaması gereken bir gerçek de araştırma ve yayın etiğine aykırı tutumların sadece bireysel ahlak sorunu olarak görülmemesi gerektiğidir. Bilim insanı tarafından yapılan bu ahlak dışı tutum, bilimsel bilgiye olan güveni zedeleyebileceği gibi yanıltma, hata yaptırma, insanlığa zarar verme gibi çok daha önemli sonuçlara

yol açabilmektedir. Bilim insanı kendini, bilmeden istemeden oldu, diyerek savunamaz. Bilmek, öğrenmek, özen göstermek ve sorumluluk almak zorundadır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışmaya profesör ve doçent düzeyinde katılım sınırlı düzeyde kaldı. Bu oran çalışma için sınırlılık olarak değerlendirilebilir, çünkü bu kadrodaki akademisyenlerin sahip oldukları deneyim ve yetkinlikler daha iyi sonuçlara ulaşılabilmemizi sağlayabilirdi. Ayrıca veri toplama yöntemi olarak derinlemesine görüşme tekniği kullanılmış olsa idi daha detaylı sonuçlara ulaşmak mümkün olabilirdi.

Received: March 1, 2016

Revision received: April 29, 2016

Accepted: June 20, 2016

OnlineFirst: June 30, 2016

Copyright © 2016 • Turkish Journal of Business Ethics

www.isahlakidergisi.com/en

DOI 10.12711/tjbe.2016.9.0006 • May 2016 • 9(1) • 103–111

Extended Abstract

Academicians' Views on Research and the Ethics of Publication

Müesser Özcan¹
Muğla Sıtkı Koçman University

Yasemin Balcı²
Muğla Sıtkı Koçman University

Abstract

This research intends to identify the inappropriate ethical behaviors of academic personnel mostly on research and the ethics of publication as determined by the Turkish Academy of Sciences (Türkiye Bilimler Akademisi [TÜBA]) and to learn about the views and practices related to ethics committees. Academicians working in the Social, Applied, and Health Sciences Department of a university that was established in 1992 formed the universe of the study. A total of 275 academicians participated in the study, 136 from Social Sciences, 91 from Applied Sciences, and 48 from Health Sciences. The participants were 156 women and 119 men with an average age of 37.9. Of the participants, 70.4% reported facing ethical problems while doing research; nearly half also reported that previously they could have unintentionally made an ethical mistake due to lack of knowledge and training. According to academicians' views related to the situation of applying inappropriate ethical behaviors, more than half of the respondents thought that more violations of ethical issues had been done such as copying, crediting authors, plagiarism, repetitive writing, author's rights, publishing good results, and falsifying, respectively. The majority of academicians were seen to be aware of the task of ethics committees to examine complaints; half of the academicians were seen to be aware of the laws and regulations on the ethics of research and of the function of ethics committees. More than half of academicians were determined to be against not receiving any ethics training throughout one's educational life, and 93.8% of them were determined to believe that ethics training needs to be given to academicians. The situation of academicians behaving ethically inappropriate was found to have a meaningful statistical relationship through the topics of ethics committees and the need of ethics training among independent variables such as gender, age, area of expertise, and academic title.

Keywords

Research • Ethics • Publishing • Academician • Ethics violation

1 Correspondence to: Müesser Özcan (PhD), Department of Medical History and Ethics, Faculty of Medicine, Muğla Sıtkı Koçman University, Morfoloji Binası, Marmaris Yolu Muğla 48000 Turkey. Email: muglabiyomer@gmail.com

2 Department of Forensic Medicine, Faculty of Medicine, Muğla Sıtkı Koçman University, Morfoloji Binası, Marmaris Yolu Muğla 48000 Turkey. Email: yaseminbalci@mu.edu.tr

There are ethical values that a person of science absolutely needs to have, because when a scientist devoid of ethical values creates scientific knowledge through research and publishing, all of the actions this person performs can cause great harm to one's profession and to society (E. Aydın, 2007; İ. Aydın, 2006; Erdem, 2012; Ertekin, Berker, Tolun, & Ülku 2002;). For this reason, a great many international and national ethical codes have been created (COPE, 2003; Dünya Tıpçılar Birliği [World Medical Association, DHB], 2013; Graf et al., 2007; Gürkan, 2014; Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik [Clinical Research Regulations, KHKY], 2014; Sismondo & Doucet, 2010; Türkiye Bilimsel Araştırmalar Kurumu [Turkish Association of Scientific Research, TÜBİTAK], 2010; Wager et al., 2009). In spite of researchers generally being honest, their ethical principles could be violated because of reasons like carelessness, inexperience, and negligence (Akşit & Arda, 2003; Gerçek, Güven, Özdamar, Yelken, & Korkmaz, 2011).

The most important things regulating this are the ethics committees and local ethics associations that have been established. Through this new arrangement, legal checks have been brought to studies, especially those carried out on people. Ethics committees have increased ethical awareness in the context of research ethics, taught fundamental ethical principles, and assumed a major role in terms of playing the part of a central supervisor (Büken, 2006; Demir & Büken, 2010; Ersoy, 2015).

Violations of the principles of research and publication ethics are often observed to be due to ignorance (Demircioğlu, 2014; Gerçek et al., 2011; Karluk, 2011; Kıraç, 2011; Maya, 2013). In a report issued in 2002, the Turkish Academy of Sciences explained inappropriate ethical behaviors for research and ethical publication (TÜBA, 2002). TÜBA defined situations of inappropriate ethical practices such as scientific misconduct, sloppy and undisciplined research, scientific fraudulence and deceit, plagiarism of a publication, gratuitous writing, and failure to observe rights and sequence of authorship (TÜBA, 2002).

The study's aim is to evaluate the views and practices of academic personnel mainly on research and publication ethics related to ethical committees and inappropriate ethical behavior as defined by TÜBA. Additionally, the results of the study will provide contributions to appeasing the needs that have been identified, to developing proposals for creating resolution policies related to the process, and to researchers' application of the code of ethics that needs to be followed in every area of university life while also internalizing it.

Method

Study Group

The scanning model was used in this study that investigated opinions about the ethics of research. The research population was formed of a total of 1,247 academici-

ans who at the time of the survey were working at a state university founded in 1992; 798 were from the Social Sciences, 279 were from Applied Sciences (Science and Technology), and 170 were from the Health Sciences.

Survey Form

The questionnaire form, which the researchers developed based on the literature, consisted of four sections. Four socio-demographic questions were in Section 1. In Section 2, a total of 18 questions asked about ideas on situations performed by academicians where the behaviors were not found to be ethical according to TÜBA. In Section 3 were 10 questions that included ideas on issues related to ethics committees and their functions; four questions related to ethics training took place in the last section. The questionnaire form consisted of 36 questions in total.

Data Analysis

A total of 275 people filled out the survey. For each survey question, between two (0.7%) and 10 (3.6%) people were determined to have not answered the question; evaluations were made over the number of people who had responded. Descriptive statistics (i.e., frequency and percentage) of the responses given to each survey question have been provided. In addition, whether or not there was a significant dependent relationship between the answers given to the questionnaire and the participants' socio-demographic attributes (age, gender, field of study, and title) was investigated using the chi-square test.

Findings

Encountering Inappropriate Ethical Behaviors

Of the study group, 70.4% of academicians reported having encountered ethical problems while performing research. Almost half (48.7%) reported being of the opinion that they could have previously made an ethical mistake unintentionally due to lack of knowledge and training.

Types of Inappropriate Ethical Behaviors

When evaluating academicians' opinions related to the situation of applying inappropriate ethical behaviors, ; more than half of the respondents had the opinions respectively that ethical violations had been done in the form of *slicing* (65.9%), *plagiarism* (60.8%), *repetitious writing* (58.3%), *rights of authorship* (56.4%), *only publishing good results* (53.9%), *falsifying* (50.4%), and *improper citations* (50.4%). Other views on inappropriate ethical practices were identified at various percentages.

Ethics Committees and Their Functions

When evaluating academicians' views on ethics committees and their functions, half of the participants were informed of the laws and regulations of research ethics (52%) and the function of ethical committees; in addition, a majority of them (84.3%) were found to know that ethical committees' task is to review complaints. However, 76% of academicians had not made any application to any ethics committee. One in five academicians (20.9%) was seen to believe there was no need for the approval of an ethics committee in order to conduct research or publish.

Ethics Training

More than half (59.9%) of academicians were seen to not have received any ethics training during their entire educational life. Compare this to 93.8% of academicians believing that ethics training needs to be provided. While they had done research, 70.4% of participants reported having encountered various ethical issues.

The Effect of Personal Attributes

A meaningful relationship was found between the independent variables like gender, age, area of expertise, and academic title with the situation of practicing inappropriate ethical behaviors. As an example, male academicians reported their opinion that references provided by institutions had been used in a manner contrary to procedure and purpose at a much higher rate (50.0%) than female academicians ($p = .009$). Also, male academicians stated more than female academicians that they were aware of the laws and regulations related to research ethics (57.6%) and of the contents and international declarations (43.1%; $p = .007$; see Table 2). Nevertheless, more male academicians were of the belief that ethics committee approval for performing research and publication was not necessary ($p = .003$).

The age factor was seen to create a significant statistical difference on some topics. As an example, academicians 50 and older showed a difference from the younger academicians through their views related to some inappropriate ethical behaviors, such as giving false information about research methods ($p = .053$), the claim of ethical violations as inauthentic or unfounded ($p = .008$), and identifying institutional or organizational support from those who provided presentational or publishing support that included the results of researches that had been carried out with their support ($p = .27$), as well as the duties of ethics committees ($p = .025$).

When the views of academicians were investigated in terms of field of science, statistical differences were also determined on various issues. For example, academicians from the fields of applied, social, and health sciences had different thoughts on the topic of the practice of inappropriate ethical behavior. Academicians from

Applied Sciences expressed more often the views of topics that were often performed in their own field, in particular things like *confidentiality*, *misconduct*, and *unjust authorship*. Academicians from the Health Sciences were informed of more violations on the topics of *authorship rights* and *superfluous writing*. However, the claims of academicians from the Health Sciences of being informed were seen to create a significant difference compared to academicians from the other two fields on the subject of being informed about ethical committees and their functions.

Discussion

The academicians who participated in the study believed that, while performing an important part of research and raising their voice to the ethical issues they faced, ethical violations of various types existed. In this belief, more than half of them thought that ethical violations, such as *slicing*, *superfluous writing*, *plagiarism*, *repetitious writing*, and *only publishing the best results* (falsifying), had been made, in that order. This result is similar to the results of studies previously carried out in Turkey in various countries (Alkan, 2014; Dağ, 2007; Foo & Wilson 2012; Köklü; 2003; Maya 2013; Özden & Ergin, 2013; Ranstam et al., 2000; Swazey, Anderson, & Levisk 1993; Tortumluoğlu & Özyazıcıoğlu, 2006; Töreci, 2005). Additionally, the increase in the number of complaints of ethical breaches reflected in the judicial process and the Inter-university Committee on Research and Policy Studies (ICR) in recent years is another quantitative indicator that explains this result (Aydın 2006; Demircioğlu, 2014; İnci, 2009; Karluk, 2011; Ruacan, 2009; Töreci, 2010). The increase in the number of files evaluated by the ICR due to ethical breaches in the associate professor application process over the last decade is often mentioned (Demircioğlu, 2014; İnci, 2009; Karluk, 2011; Ruacan, 2009; Töreci, 2010; Ünal, Toprak, & Başpınar 2012). Emphasis on this topic has been given in an article penned by İnci (2009). Also, the inappropriate ethical behavior that exists from the beginning to end of a research explains that it can be noticed only when converting it for publication. Many inappropriate ethical behaviors that emerge as a result of publication have been identified as *plagiarism*, *falsification*, *distortion*, *repetitive writing*, and *slicing* (Demircioğlu, 2014; İnci, 2009; Karluk, 2011; Ruacan, 2009; Töreci, 2005). As is recently known, Turkish physicists' bad reputation on the topic of ethical publishing has remained on the agenda at a level that has led to the stigmatization of Turkish scientists in the international community (İnci 2009). As concrete examples experienced in Turkey, the president of Higher Education Institutions brought allegations to the agenda directed towards ethical breaches contrary to research and publication ethics as related to senior scientists such as university presidents and ministers. These kinds of claims, is beyond being a topic related just to Turkey; it is something that can be brought to the agenda with regard to a variety of individuals in many countries of the world. As one of the interesting examples that has been placed on record, German Federal

Defense Minister, Karl Theodorzu Guttenberg, after being charged with plagiarism due to doctoral thesis, was also ordered to withdraw his academic title of minister (*Almanya Savunma Bakanı istifa etti*, 2011). In Turkey, meanwhile, the agenda has been occupied with criticisms about some faculty members who had been accused of ethical breaches having been rewarded instead of punished.

Internationally, especially in the United States, regulations and legal sanctions that were brought in relation to research ethics, and punishments related to ethical publishing are of a characteristic that distances scientists from obvious ethical violations. Yet academicians, in their effort to increase the number of digital magazines and publications, have caused the birth of a separate sector because of the demand placed by promoters and the magazines that guarantee rapid evaluation and paid publishing. Some journals that are also within the flow of prestigious publishing houses bring to the agenda their demands for their publication fee. Due to these new sectors in recent years, international criticisms concerning publishing ethics have begun to draw out other ethics violations more often, such as too many journal groups and editors, journal that are published that provide for raised costs, and academicians who own publications that cannot be reasonably counted (*Akşit & Arda, 2003; Gökçe 2003; Töreci, 2005, 2010; Yılmaz, 2012*).

One of the most striking subjects of the study has been how half of the academicians who participated had not been informed about the laws and regulations of research ethics or the function of ethics committees. Despite these alarming results, it is also interesting that quite a significant majority of academicians were aware of ethics committees' task to investigate complaints. Also, three out of four academicians had had no contact with any ethics committee. Even one in five academicians didn't believe there was a need for ethics committees to approve research and publishing. This situation has a hint of the nature of the reasons for the growing number of publication ethics violations that came out in the process of applying for associate professorship (*Demircioğlu, 2014; İnce, 2009; Ünal, Toprak, & Başpınar, 2012*). Academicians' scientific field was a variable that created a difference in the findings on ethics committees. As an example, the percentage of academicians from the Health Sciences who claimed to have knowledge on the topic of ethics committees and their functions was seen to create a significant difference from academicians from the other two fields. Meanwhile, it wasn't just the health sciences who mandated organizations' (in particular TÜBİTAK) ethical approval in applying support for projects; applied sciences and social sciences' interest in research ethics also increased.

In this study, more than half of the academicians were seen to have received no ethics training throughout their educational life. In contrast, almost all academicians were seen to believe it necessary to provide ethics training. This result is similar to

the results of other studies. For example, in the results of a study conducted with academicians in the medical field, the importance of ethics training and the medical ethics training the teaching staff received was reported to have a significantly positive effect on their views related to ethics (Çobanoğlu, Tunçay, & Aydoğdu, 2009). Also in another study conducted with academicians in the field of education, the result was shared that absolutely all teacher candidates should undergo ethics training in order to be an academician and to be able to be placed in academic culture (Köklü, 2003).

As a result, the number of researches and publications has been observed to seriously have increased in Turkey. This exponential increase in national and international projects has sped up the concern for being able to meet the criteria of upgrading the appointment. This result, which laughs in the face of the numerical index, can push the scientist to elaborate on less with speed and generate scientific knowledge with less information. These undesired results settle like a dark stain on the institutions and the country. TÜBA's "Call of Scientific Ethics" to academicians and various guidelines prepared by the Higher Education Council can be assessed as well-intentioned efforts. Applying criminal sanctions to those who violate or ignore the principles that must be respected in all academic life regardless, while yet keeping in mind the truth of these principles, would be an important step in creating a culture of ethics. Otherwise like the snow that remains, the perceptions that form from what is done is reason to carry the topic to another environment; also, this can negatively affect scientific debate and the reliability of institutions. Actually, ethical breaches of research and publishing, which in truth should not be forgotten, should not be viewed as just an individual moral problem of attitudes. This attitude away from morals that scientists make may lead to much more important consequences like deception (such as could undermine the confidence that is scientific knowledge), causing others to make mistakes, and bringing harm to humanity. The scientist, who cannot be defended by saying it wasn't intentional or that they didn't know, must know, learn, show thought, and take responsibility.

Kaynakça/References

- Akşit, B., & Arda, B. (2003). Ideas of editors of medical journals on publication ethics. *Journal of Ankara Medical School*, 25(1), 1–6.
- Alkan, G. (2014). Türkiye’de muhasebe alanında yapılan lisansüstü tez çalışmalarını üzerine bir araştırma (1984-2012). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 61, 41–52.
- Almanya Savunma Bakanı istifa etti. (2011, 1 Mart). http://www.ntv.com.tr/dunya/almanya-savunma-bakani-istifa-etti,nNYX_wXLtkKR-j6uQrBV5w?_ref=infinite
- Aydın, E. (2007). Bilim, araştırma ve etik. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 64(2), 47–53.
- Aydın, İ. (2006). Sosyal bilimlerde araştırmadan yayına etik değerler. 2006 *Ulusal Kurultay Bildirileri Kitabı* içinde (s. 71–80). Ankara: ULAKBİM.

- Büken, N. Ö. (2006). Türkiye örneğinde akademik dünya ve akademik etik. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 37(3), 164–170.
- Çobanoğlu, N., Tunçay, G. Y. & Aydoğdu, İ. B. (2009). Tıp fakültesi öğretim elemanlarının tıp etiği eğitimine bakışları Gazi Üniversitesi Özelinde. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History*, 17(2), 87–96.
- Committee on Publication Ethics. (2003). *Committee on Publication Ethics Guidelines on Good Publication Practice*. Retrieved from <http://www.publicationethics.org.uk/guidelines>
- Dağ, İ. (2007). ABD’de psikologların çalışmalarında etik sorun yaşanmış vaka örnekleri. *Türk Psikoloji Bülteni*, 13(41), 33–35.
- Demir, M. & Büken, N. Ö. (2010). Dünyada ve Türkiye’de hastane/klinik etik kurulları. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 41, 186–194.
- Demircioğlu, M. Y. (2014). Üniversitelerde 2014 yılından önce işlenen intihal suçları ile ilgili disiplin soruşturması ve cezalandırma sistemi. *Ankara Barosu Dergisi*, 72(4), 327–362.
- Dünya Tıp Birliği. (2013). *Helsinki Bildirgesi*. <http://www.ieg.gov.tr/Default.aspx?sayfa=helsinki&lang=tr-TR> adresinden 30 Ocak 2016 tarihinde edinilmiştir.
- Erdem, A. R. (2012). Bilim insanı yetiştirmede etik eğitimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 25–32.
- Ersoy, N. (2015). Araştırma etiği. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 2–8.
- Ertekin, C., Berker, N., Tolun, A. & Ülkü, D. (2002). *Bilimsel araştırmada etik ve sorunlar*. Ankara: TÜBA Yayınları.
- Foo, J. Y. A., & Wilson, S. J. (2012). An analysis on the research ethics cases managed by the Committee on Publication Ethics (COPE) between 1997 and 2010. *Science and Engineering Ethics*, 18, 621–631. <http://dx.doi.org/10.1007/s11948-011-9273-3>
- Gerçek, H., Güven, M. H., Özdamar, Ş. O., Yelken, T. Y. & Korkmaz, T. (2011). Yükseköğretim kurumlarında etik ilkeler, sorumluluklar ve davranış kuralları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 80–88.
- Gökçe Kutsal, Y. (2003). Editör gözüyle danışmanlık. *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık Sempozyum Kitabı* içinde (s. 13–28). Ankara: TÜBİTAK.
- Graf, C., Wager, E., Bowman, A., Fiack, S., Scott-Lichter, D., & Robinson, A. (2007). Best practice guidelines on publication ethics: A publisher’s perspective. *International Journal of Clinical Practice*, 61(152), 1–26.
- Gürhan M. (2014). Helsinki Bildirgesi’nin 2013 sürümündeki değişiklikler. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 1(2), 100–104.
- İnci, O. (2009). Bilimsel yayın etiği ilkeleri, yanıltmalar yanıltmaları önlemeye yönelik öneriler. *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık–2009. 7. Ulusal Sempozyum Kitabı* içinde (s. 69–90). Ankara: TÜBİTAK.
- Karlık, S. R. (2011). Üniversitelerde etik ihlalleri, bilimsel yolsuzluklar ve sonuçları. 3. *Ulusal Kurumsal Yönetim, Yolsuzluk, Etik ve Sosyal Sorumluluk Konferansı* (s. 7–11). Nevşehir Üniversitesi.
- Kıraç, F. S. (2011). Bilimsel yanıltma: Tekrar yayınların tanımı, çeşitleri ve olası sonuçları. *Anadolu Kardiyoloji Dergisi*, 1, 174–178.
- Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik. (2014, 25 Haziran). *Resmî Gazete*. Sayı: 29041. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130413-7.htm> adresinden edinilmiştir.

- Köklü, N. (2003). Akademisyenlerin araştırma etiği konusundaki görüşleri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2(4), 137–151.
- Maya, İ. (2013). Akademisyenlerin meslek ahlakına aykırı olan davranışlara ilişkin algıları (Çomü Eğitim Fakültesi örneği). *Turkish Studies*, 8(6) 491–509.
- Özden, M. & Ergin, B. (2013). Lisansüstü öğrencilerinin bilimsel araştırmalarda uygulanan etik kurallara yönelik düşüncelerinin belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 155–169.
- Ranstam, J., Buyse, M., George, S. L., Evans, S., Geller, N. L., Scherrer, B. ... & Colton, T. (2000). Fraud in medical research: An international survey of biostatisticians. *Controlled Clinical Trials*, 21(5), 415–427.
- Ruacan, Ş. (2009). Türkiye’de bir etik serüveni: Doçentlik sınavı etik komisyonu. *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık Sempozyum Kitabı* içinde (s. 41–44). Ankara: TÜBİTAK.
- Sismondo, S., & Doucet, M. (2010). Publication ethics and the ghost management of medical publication. *Bioethics*, 24(6), 273–283.
- Töreci, K. (2005). Editör görüşü. *ANKEM Dergisi*, 19(1), 52–54.
- Töreci, K. (2010). Tıpta yayın etiği. *ANKEM Dergisi*, 24(1), 1–41.
- Tortumluoğlu, G. & Özyazıcıoğlu, N. (2006). Akademisyenlerin araştırma yaparken ve yayınlarken karşılaştıkları güçlükler ve bunun üzerinde doktora eğitiminin etkisi. *International Journal of Human Sciences*, 1(1). <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/169/169> adresinden edinilmiştir.
- Tübitak Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği. (2010). 04/09/2010 tarihli ve 189 sayılı Toplantı 15/10/2010. http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/mevzuat/yonetmelik/YONETMELIK_III_9.pdf adresinden edinilmiştir.
- Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Etiği Komitesi. (2002). *Bilimsel araştırmada etik ve sorunları*. Ankara: Yazar.
- Ünal, M., Toprak M. & Başpınar, V. (2012). Bilim etiğine aykırı davranışlar ve yaptırımlar: Sosyal ve beşeri bilimler için bir çerçeve önerisi. *Amme İdaresi Dergisi*, 45(3), 1–27.
- Wager, E., Fiack, S., Graf, C., Robinson, A., & Rowlands, I. (2009). Science journal editors’ views on publication ethics: Results of an international survey. *Journal of Medical Ethics*, 35(6), 348–353.
- Yılmaz, K. (2012). Editörden: Etik dışı davranış olarak haksız yazarlık. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(1). <http://ebad-jesr.com/> adresinden edinilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi. (2014, Mayıs). http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF-8BIsfYRx/10279/18187 adresinden Şubat 2016 tarihinde edinilmiştir.

